

Abstrakt

Radka Těšínská Lomičková: Znaková řeč v cisterciáckých a benediktinských kláštorech ve středověku

Znaková řeč je důležitý fenomén mnišství, který existuje již tisíc let. Znaky umožňují mnichům sdělit jednoduchou zprávu i ve chvíli, kdy mělo panovat ticho. Disertační práce se zaměřuje na benediktinské a cisterciácké kláštery. Vykresluje dějiny znakové řeči na evropském kontinentě od 10. do 15. století a ukazuje, že se znaková řeč používala i v českých kláštorech, nejen v řádovém centru.

Nejvíce pozornosti je věnováno základnímu prameni, katalogům znakové řeči připomínajícím výkladový slovník. Katalogy obsahují slova a krátké komentáře, jak je možné daná slova vyjádřit pomocí rukou. Detailní rozbor cisterciáckého katalogu Siquis užívaného ve středoevropském prostředí ukazuje řadu nových informací o každodenním životě mnichů. Nejvíce je pojednávána oblast liturgie, jídla a pití, nástroje, osoby a činnosti. Pozornost se soustřeďuje nejen na jednotlivá slova z katalogů, ale také na jejich popisy. Vedle toho jsou představeny neznámé nebo dosud nevyužité katalogy. Pro srovnání jsou využity i katalogy z jiných cisterciáckých klášterů (Portugalsko, Španělsko, Belgie).

Většina katalogů pochází z 15. století a tato disertační práce ukazuje, že tvoří součást reformních snah cisterciáků o obnovu přísných pravidel svého řádu. Reforma řádu většinou začíná důrazem na ticho, na zachovávání ticha v kláštorech. Část práce se proto věnuje i významu ticha pro mnišský život. Navíc znaky vznikly právě kvůli snaze zachovávat silencium. Pro pochopení některých středověkých souvislostí jsou hledány paralely u současných trapistů, neboť znaková řeč se stále používá, i když čím dál tím méně.